

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pól. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 21. avgusta 1861.

Gospodarske skušnje.

(Vino iz rudečega in kosmatega grozdjica). Med vsem sadjem in jagodami sta ribezelj (rudeče grozdjice) in pa kosmato (bodeče) grozdjice z najslabjo zemljo zadovoljna, zato sta pa tudi vredna, da se prav pogostoma sadita. Nju jagode so za mnogoterne jedi pripravne, pa tudi dobro vino se iz nju napravlja, posebno pa ribezelj ali tako imenovano rudeče grozdjice je za to najpripravniše, če se namreč, kakor bomo kmali povedali, z vodo in s cukrom pomeša. Tako dobro vino je to, da bi skorej rekel, da je precej maderskemu enako, ako se le s posebno skerbjo napravi, shrani in dalje časa leži.

Napravljajo se pa tako le: Ribezelj nove jagode se od petljá čedno oberó, in če je moč, se jim tudi nekoliko jagod črnega ribezeljna primeša. Na to se denejo jagode v čedno leseno posodo, ktera se mora popred dobro z vročim kropom popariti. V tej posodi se s kakim lesénim tolkačom potare, na to se pridene 1 funt belega cukra, posoda pokrije in postavi kake 3 dni na kak precej gorák kraj. Kmali ti bo jelo vreči in pravo vinsko barvo dobivati, in še lepšo kakor če bi se bilo grozdjice prešalo. Zdaj se tekočina od lušia odtoči, lušine pa še enkrat s 6 funti vode zalijejo, ktera se pa spet ocedi, ostale lušine pa sprešajo.

Recimo, da si si tako 60 funtov take grozdjične tekočine napravil. Zdaj vzemi 24 funtov vode in v nji 19 funtov cukra raztopi. To cukreno vodo vlij na grozdjični sok in vse skupej v kak čeden sod iztoči; pa ga ne zamaši z vevo preterdo ter mu daj kaka dva mesca in pol dobro povreti in pokuhati se. Potem ga v kak drug sod prelij, v katerem naj še 4 mesce stoji, potlej ga pa v steklenice (flaške) pretoči in jih s smolo zakapi, v kterih utegne ostati dokler kdo hoče.

Kdor ribezelj novo grozdjice tako porabi, si napravi prav prijetno vino, in kolikor stariše toliko boljše tudi bo. Ako leži 4 do 5 let, ti dobi okus najzlahnejega vina maderskega; flaša ribezelj novega vina te stane le okoli 4 sreberne groše.

Ravno tako se napravlja vino tudi iz kosmatega grozdjica. Povem ti, da tega grozdjica ne moreš v večji dobiček spraviti kakor če narejaš iz njegovih jagod vino.

„Fran. Bl.“

(Kako angležki kmetovavci kmetujejo, kako pa naši?) Zares angleško kmetovanje prekosí naše; to spoznati, moraš enmalo globokeje pogledati. Kapital, ki ga angležki gospodar v svojo kmetijo vtakne, je vse drugač razpoložen kakor pri nas.

Anglež obrača vés svoj kapital le v pravi dobiček; on ga ne potrosi v velike in zale poslopja, kjer bi mu le mertev ležal, zakaj poslopja ne donajajo nobenega dobička. Anglež nima zraven lepih in velikih hiš slabo glejstanih njiv ali bornih travnikov; on nima lepih hlevov pa revno živino. Pri njem je to vse narobe: pohlevne poslopja pa dobro obdelane njive, lepa živina in pohlevne pa čedne hleve, več klaje kot živine, pa ne, kakor pri nas, več živine kakor klaje.

Angležki kmetovavci dobro vé, da zamore le z dostoj-

nim kapitalom in pametnim ravnanjem svoje gospodarstvo na višjo stopnjo povzdigniti; on tedaj ne stavi visocih in imenitnih hiš in kakih poslopij, ktere bi mu velike stroške prizadjale. On skerbí veliko več za bogato gnojenje svojih njiv, za pridno rejo živine svoje; rad pa potrosi veliko dnarja za mašine, s kterimi polje obdeluje, da mu bogato obrodi in donaja pridelkov obilo.

Pri Angležih je tudi to, da zlasti pri živinoreji se nikdar ne loti eden vsega; kdor ima govejo živino, ne redi ovac; kdor svoj dobiček iše pri molznih kravah, se ne peča z rejo živine, ampak si nakupuje že tako, ki mu je berž za to, za kar je potrebuje; spet drugi se pečajo samo z izrejo mlade živine in tako se vsak le svojega derži.

Povabilo na naročbo.

Pod naslovom „Slovenski pravnik“ nameravam izdajati kratke povzetke potrebniših postav, potem tudi slovenske obrazce ali izgledé (formulare) raznih pisem kakor: kupnih, prodajnih, ženitnih in drugih pogodb, dolžnih pisem in odstopnic, pobotnic, svedočb ali spričb, potem spisov in vlog na sodnije in uradnije sploh, ter tudi odlok ali odpisov (rešitev) in razsodb z razsodnimi nagibi vred za naše sodnike in uradnike sploh, posebno pa za občinske župane in vse, ki imajo s sodnijami in uradnijami kaj opraviti, potem tudi za slovenske pravdosrednike ali odvetnike in bilježnike ali notarje.

Cela kniga bode obsegala 15 tiskanih pól v veliki osmerki in se bode izdajala v zvezkih po 5 pól, vsak zvezek po 50 krajcarjev. Čisti znesek je namenjen jugoslavenski akademiji znanostih. — Na 10 naročenih zvezkov se bode eden navergel; naročnina se bo obrajala pri sprejemi knjižice.

Vse slovenske časnike prosim, naj blagovolijo to povabilo razglasiti in prejemati imena naročnikov, ter jih meni vsaj do 1. oktobra t. l. poslati, da se oskerbi potrebno število natisov.*)

Potrebno se mi zdi, to knigo v treh delih po 5 tiskanih pól izdajati, ker imamo pričakovati novo sodnijsko in politično razdelitev, samoupravo občin, potem nove rede državljanske in kazenske pravde in nov pravilnik sodne oblasti.

Pervi del bode obsegal torej pisma in spise, odloke in razsodbe, zastran kterih se postave ne morejo veliko premeniti, poslednji deli pa še le reči gledé na nove postave. Le tako zamoremo svojemu narodu podati kaj stanovitno koristnega po prav nizki ceni. Pervi zvezek pride na svetlo naj dalje konce tega leta.

Slovenske pravoznance pa lepo prosim, naj so mi na pomoč pri tem domorodnem delu, posebno kar se tiče zapuščinskih razprav na deželi in občinskim županom naj potrebniših iz-

*) Kdor ima blizo do nas, naj se oglasi pri nas, in nam vsak tak naročilen oglas z imenom, stanovanjem in številom eksemplarjev pošlje na posebnem listku, da ga potem moremo gosp. izdatelju naravnost brez prepisovanja poslati. Vred.

gledov. Po času bi se menda iz tega mogel osnovati slovenski pravniški letopis, kateri bi razkladal naj potrebnije postave in pretresoval djanske pravne primerljeje, da se tako razširi med narodom našim znanje postav, ktere vežejo vse deržavljane in zastran kterih se ne more nikdo izgovarjati s tem, da jih ne vé.

V Gradcu na dan sv. Lovrenca 1861.

Dr. J. R. Razlag, v mestu št. 178.

Štirje dnevi v zlatni Pragi.

Spisal Val. Zarnik.

(Konec.)

V nedeljo sva ogledovala po vsem svetu znani česki muzej, kjer je bil nekdanj slavni Hanka knjigarnik. Kralodvorski rokopis v izvorni podobi je jako mičen; zob časa ga še ni preveč oglodal; brala sva nektore pesmi, posebno pa to od Kublaj Kana in od strašne bitve na Moravskem. Znano je, da se je predlanskim hud boj unel zavoljo izvornosti in starinstva tega zaklada staročeske literature; sprožila sta ga nemška juda David Kuh in dr. Maks Rüdinger; terdila sta, da je Hanka to vse sam vstrojil in ljudi tako za norca imel. Palacky je energično odgovarjal; skoz in skoz poštemu pa enmalo priprostemu Hanku, pravijo, je to natolcovanje grob skopalo. — Kolikor sem se jez kakor nestarinoslovec mogel prepričati, je popolnoma nemogoče kaj takega na beli dan spraviti, tudi menda še ni svet pesnika rodil, ki bi takošne svoje umotvore zatajil in svojo slavo komu drugemu daroval; pemski judje so v pomanjkljivosti družega predmeta svojo besnrost takrat v kralodvorski rokopis obrnili.

„Libušin soud“ iz 10. stoletja, najstariji česki rokopis, je sila čern, komaj se more še brati; podoben je listu sterganemu iz kakih bukev srednje velikosti.

Vidila sva sicer še celo versto rokopisov in slovstvenih ostankov iz 13., 14., 15. in 16. stoletja, posebno krasne so pa bile malarije na mašnih bukvah enega škofa iz 14. stoletja; bilo je še vse tako živo in barveno lesketeče, kakor da bi še le včeraj malar zadnje rise izpeljal. — Čudil sem se tudi, ko zagledam na nekem predalca našo „Slovenijo“ od leta 1849 in nekaj eksemplarov naših „pratik.“ — Orožja iz časov Žizka in Prekopov so sila velike in teške. Kteremu Nemcu je tak česki cepec („palc“) na glavo padel, mislim, da se mu je zasvetilo, kakor bi bil prišel v dolino Jozafatovo k poslednji sodbi. — Kaže se tudi meč, s kterim so po bitvi pri Beli gori 30 vodjev (= direktorjev) ob glavo djali in tako česki narod za 2 stoletji duševno uničili; vrezane so na-nj imena teh znamenitih plemenitažev staročeske kervi. Pozneje nama je pa Palacky, avtoritet v teh zadevah, povedal, da je meč ponarejen in da za 30 tacih betic eden ni mogel zadostiti; bili so štirje.

Potem sva šla v mestno hišo, na rotovž, kjer naju je mestni župan gosp. Pštros kaj prijazno sprejel, ki je že poprej gosp. dohtarja trikrat v stanovanji njegovem obiskal. Magistratni arhivar slavnoznaní Jaromír Erben nama je razkazoval staročesko pravdo mesta Prage in med drugimi tudi iz 16. stoletja dokumente, tikajoče se česke rodovine Toman-ov. Zavzela sva se, da je to ime staročesko, da je že nekdanj slovelo v zlatih bukvah českih plemenitažev pred nesrečo pri Beli gori.

Melanholični občutki so naju navdajali, ko stopiva v temno, dolgo sobano, kjer so tistih poprej omenjenih znamenitih 30 obsodili. Z njo se pa ujema balkon, ki gleda na prostorni terg, kterega so Nemci leta 1620 s črnimi perti obdali in 30 obsojenim glave od trupla ločili, misleči v svoji fantaziji, da se česki narod na vekomaj zaterli.

Podaril nama je tudi župan bukve z naslovom: „die Primatoren von Prag“, na kterih je bil ravno ta dan prvi-krat pečat pražke županije s českim napisom pritiskjen.

Da njeva pretergala niti glasovitih zgodovinskih spo-

memkov, sva šla od tod na Hradšín ogledat staro sobano, od kodar so leta 1618 čez okna cesarska poglavarja Martinica, Slavata in skrivinega pisarja Fabricia zagnali in tako strašno 30letno vojsko začeli. Oprava sobane je še ravno tako obvarovana kakor tisti čudni dan: stoli, mize, vrata, skrivni kabinet Fabricia in vse druge malenkosti so nespremenjene ostale.

Pa narava tirja svoje pravice in opoldne sva našla našega domorodca dr. Strupi-ta z ženo in preljubeznjivo mlado svakinjo (obé Ljubljancanki) v Bubenču, pražkem „rozenpohu“, kjer smo po domače kramljali in prav židane volje bili.

Ob sedmih zvečer je bil za naju mičen čas, ker ptujim poslancom na čast so dali v narodnem gledišu opero „Trovatore“ v českem prevodu. Pred dr. Tomanom sta Rieger in Palacky v gledišu stopila. Slavaklici so doneli, da so se čuli tudi zunaj. Ene trenutke pozneje pride gospod dr. Toman v ložo; vse se vzdigne; trikrat mu Slava nasproti zadoni. Zagrinjalo zgine in opera se začne. Tenor Apé in bariton Reichel sta pela tako izverstno, da smo malo kterikrat v dvornem gledišu dunajskem boljega petja slišali.

Drugi in zadnji dan zjutraj že zgodaj nekdo na vrata terka. „Noter“ in deputacija pride dijakov iz vseučilišča se dohtarju za počastenje Prage zahvalit in se poslovit. Bilo jih je dvanajst (6 Čehov, 2 Poljaka, en Serb, en Bulgar, en Hervat, in en Slovenec); nagovorili so ga po česki. Gosp. dohtar jim je iskreno odgovoril in jih z gorečimi besedami opominjal, naj si bodo vedno dosledni, ker v njih rokah je prihodnost domovine.

Na klasično polje Višehrada sva šla obiskat gomilo neumerlega Hanka; bila je množica ljudi okoli in ovenčana je bila s tribojnimi slovanskimi šopki in vencí. V resnici lep kraj si je zbral za svoje počivališče: na podnožji stara, zlatna Praga in unkraj bistra, široka Veltava, ter prekrasni prozor v pražko okolico in daljne homee českega kraljestva.

Obiskala sva še kapucinsko cerkev na Hradšínu, ki slovi po svetu zavoljo bogatije svojega zaklada. Priljudni guardjan naji je vodil po cerkvi, ktera je zlo uborna na videz in brez znamenitosti; al misli si bravec naše začudenje, ko se v stranski sobici vratice enega predalca odprejo in se nama nasproti lesketa moštranca s 6580 demanti, med kterimi so nekteri veči kakor debel grah. Konec pretečenega stoletja jo je podarila samostanu pobožna grofinja Elizabeta Kolovratova; cenijo jo na 3 milijone in 300.000 goldinarjev. — To je zaklad, kaj ne? Dohtar in jaz sva jo milo od strani gledala in si mislila: oji ko bi bila ti naša, bi naše slovstvo kmali drugače cvetelo! Naj nam nihče ne zameri te fantazije; posili se človeku nehoté kaj takega, ako pomisli, da ima mila naša Slovenija bogatih mož dovolj, kterim pa še na misel ne pride, da bi ji darovali vinar! Okna so sila zaveržene in dva herkulična hlapca, prava štempiharja, noč in dan jo varujeta. Sicer ima pa ta samostan še drugih dragotin toliko, da pravijo — ali je res ali ne, ne vem, — da vseh zaklad ni manj od 20 milijonov vreden.

Bere se večkrat v časnikih, ki prihajajo na Dunaju iz Nacetove in Augustove fabrike, da za Riegerjem in drugimi poslanci nobeden na Českem ne stoji, da vse le na svojo roko delajo, da se njih volivci nad njim tako togotijo, da jih je že blezó polovica za tega voljo za žolčno merzlico pomerlo, in takih kvant več, kterim pa preljubeznjiva „Laibacherca“ vse na vrat na nos verjame, in če ta dva še premalo Riegerja oberata, si izposodi še iz tete „Allgemeinarce“ družih kosmatih pravlic. Zatoraj moram eno ziniti o popularnosti Riegerja in Palackiga v Pragi, česar sem se z lastnimi očmi prepričal. Pražani častijo Riegerja res kakor se častijo cesarji in kralji; on je vodnik Čehov, ki so mu s sercom in mislimi vsi udani; po poti se mu vse odkriva in priklanja; kamor pride, mu doní slava naproti; kar on reče, to veljá; njegovo podobo vidiš, če po ulicah se sprehajaš, v štacunah na mnogih lepotijah in dru-